

*Параскева Михајловић,
дипл. правник, Београд*

UDK 338.46

Самостално обављање делатности приватних предузетника

Резиме

Самостално обављање делатности приватних предузетника прописано је Законом о приватним предузетницима.

Приватни предузетник, у смислу овог закона, је физичко лице, које ради стицања добити, оснива радњу и самостално обавља делатности као предузетник.

Предузетник може самостално да обавља делатности утврђене прописима о класификацији делатности, као и уметничке и ситаре занатлије и послове домаће радности.

За обављање самосталне делатности, предузетник оснива радњу, односно одговарајући облик пословања: радионицу, канцеларију, биро, сервис, агенцију, студио, пансион, апотеку, ординацију и сл.

Предузетник може основати радњу ако су испуњени услови прописани законом: 1) да има општу здравствену способност (за обављање одређених делатности и услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести); 2) да је пословно способан; 3) да му није забрањено обављање делатности; 4) да има пословни проспект, опрему и кадрове, који су прописани за обављање делатности.

Кључне речи: *предузетник, делатности, добити, уметнички и ситари занатлије, домаћа радност, радња, биро, сервис, агенција, ординација, пословни проспект, опрема, кадрови.*

Увод

Приватни предузетник самостално обавља делатности, под условима и на начин утврђен Законом о приватним предузетницима („Сл. гласник СРС“, бр. 54/89, 9/90 и „Сл. гласник РС“, бр. 19/91, 46/91, 31/93, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95 и 35/2002 - у даљем тексту: Закон).¹⁾

Приватни предузетник, у смислу овог закона, је **физичко лице, које ради стицања добити, оснива радњу и самостално обавља делатност** (у даљем тексту: предузетник).

Делатности које предузетник може самостално да обавља утврђене су савезним прописом о класификацији делатности, затим уметнички и стари занати и послови домаће радиности. Уметнички и стари занати и послови домаће радиности обухватају, нарочито: филигранску делатност, опанчарску, грнчарску, као и израду предмета који имају естетско обележје народног стваралаштва (чл.2.Закона).

Послови, који се сматрају уметничким и старим занатима, односно пословима домаће радиности утврђени су Правилником о одређивању послова који се сматрају уметничким и старим занатима, односно пословима домаће радиности („Сл. гласник РС“, бр. 9/96, 11/96, 3/98 и 15/2000).

Према овом правилнику, **уметничким занатима сматрају се** послови обликовања племенитих материјала, камена, метала, дрвета, стакла и других метеријала, при чијој изради долази до изражаја лични укус и вештина произвођача по замисли и нацрту ствараоца или другог лица (израда таписерија и другог уметничког ткања, уметничка обрада камена, стакла, глине, керамике, гипса и сличних материјала); **старим занатима сматрају се** послови израде и дораде предмета на начин и под условима којима се чува и одржава израз традиционалног стваралаштва (лончарски, грнчарски, коларски, казанцијски и други занати); и **домаћом радиношћу сматрају се** послови израде и дораде предмета код којих преовлађују ручни рад и који имају естетско обележје изражено народном уметношћу (плетење, ткање, штрикање, хеклање итд.).

За обављање самосталне делатности, предузетник оснива радњу, односно одговарајући облик пословања, као што су: радионица, канцеларија, биро, сервис, агенција, студио, пансион, апотека, ординација и сл. Предузетник може основати само једну радњу, с тим што делатност може да обавља и у више посебних простора на територији исте или више општина.

1. Закон о приватним предузетницима, под називом „Закон о личном раду“, донет је 1989. године, објављен је у „Сл. гласнику СРС“, бр.54/89 и ступио је на снагу 3. децембра 1989.године. Измене и допуне овог закона објављене су у „Сл. гласнику СРС“,бр.9/90 и „Сл. гласнику РС“,бр.19/91, 46/91, 31/93, 39/93,53/93,67/93,48/94,53/95 и 35/2002. Изменама и допунама објављеним у „Сл. гласнику РС“, бр.53/95, промењен је назив у „Закон о приватним предузетницима“. Ова измена је на снази од 5. јануара 1995. године.

Једну радњу, за обављање једне или више делатности, **може основати и више физичких лица - ортачка радња. Ортачку радњу може основати највише 10 физичких лица, закључивањем уговора о оснивању ортачке радње**, којим оснивачи - ортаци, уређују међусобне односе, права, обавезе и одговорности. **Уговор о оснивању ортачке радње садржи нарочито: имена оснивача, уложена средства, делатности које се обављају, пословно седиште, име лица овлашћеног за представљање и заступање, међусобна права и одговорности. Ортачка радња престаје ако остане један оснивач.**

Оснивач, односно оснивачи ортачке радње, управљају радњом, а за обавезе које проистекну у обављању делатности, одговарају целокупном имовином.

Изменама и допунама Закона о приватним предузетницима („Сл. гласник РС“, бр. 35/2002), које су у примени од 28. јуна 2002. године, извршена је одређена либерализација поступка регистравања радњи, избегнуто непотребно администрирање, извршена дерегулација и смањење нормативизма, односно извршено прописивање само законског минимума за отпочивање и обављање делатности предузетника.

Циљ ових измена је да поступак оснивања радњи постане једноставнији, бржи и јевтинији, како би се омогућило што већем броју лица да отпочну самостално обављање делатности и тиме створе услове за сопствено запошљавање и запошљавање других лица, улагањем, пре свега, сопствених средстава у привредни развој.

Општи услови за обављање делатности

Предузетник може основати радњу ако су испуњени законом прописани услови: 1) **да има општу здравствену способност**, а за обављање одређених делатности (здравство, производња и промет животних намирница и средстава за негу и улепшавање лица и тела, угоститељство, пружање услуга смештаја и исхране туристима у домаћинствима, пружање услуга хигијенске неге и услуга у области социјалне и дечије заштите), **предузетник и запослени у радњи, мора да испуњава и услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести; 2) да је пословно способан; 3) да му правоснажном судском одлуком није забрањено обављање одређене делатности, односно да му правоснажним решењем о прекршају није изречена заштитна мера забране обављања делатности, док трају правне последице осуде, односно заштитне мере; 4) да има опрему и кадрове који су прописани за обављање делатности, као и одговарајући простор, осим ако природа делатности, односно послова то не захтева (надлежни министар одређује делатности за чије обављање није потребан посебан пословни простор).**

Новелираним одредбама Закона, изостављене су, као непотребне и сувишне одредбе које се односе на стручну спрему потребну за обављање одређених

делатности. **Регистрациони орган ће од оснивача радње тражити доказе о завршеној школској спреми, само када је то прописано посебним прописима.**

Пословни простор - За обављање делатности, предузетник мора обезбедити одговарајући пословни простор, који испуњава прописане услове, осим ако је у питању делатност, односно послови, који су по својој природи такви да за њихово обављање није потребан посебан пословни простор - послови који се могу обављати код наручиоца или од места до места.

Према одредбама члана 11. став 1. и 3. Закона, **предузетник може да обавља делатност у простору који испуњава прописане услове. Испуњеност прописаних услова, надлежни орган утврђује у поступку редовног инспекцијског надзора.** Само за одређене делатности које су изричито наведене у члану 11. став 2. Закона, **предузетник је дужан да, пре почетка обављања делатности, прибави акт надлежног органа о утврђивању испуњености прописаних услова.**

Значи, предузетник је и даље дужан да обезбеди прописане услове у простору у коме ће обављати делатност, али више није увек у обавези да пре почетка рада (да би могао да региструје радњу), прибави акт надлежног инспекцијског органа о испуњености минималних прописаних услова. Предузетник може да пријави регистровање радње, отпочне обављање делатности и да у току рада прибави акт надлежног органа о испуњености прописаних услова.

Пре почетка обављања делатности, сагласно ставу 2. члана 11. Закона, **предузетник је дужан да прибави акт надлежног органа о утврђивању испуњености услова у погледу безбедности и заштите здравља на раду, заштите животне околине, санитарно-хигијенских и здравствених услова и опремљености,** као и других прописаних услова за пословни простор у коме ће обављати делатност, за следеће делатности: **1.** производња, промет, дистрибуција, прерада, одлагање, ускладиштење опасних, штетних и отпадних материја, нуклеарне енергије, нафте и нафтних деривата, отрова, лекова, опојних дрога и помоћних лековитих средстава, средстава и опреме у медицини која емитују јонизујућа зрачења, хемикалија, лепкова, растварача, боја, средстава за дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију и сирове коже; **2.** производња и флаширање воде за пиће; **3.** обављање здравствене делатности у стационарним условима и другим облицима здравствене делатности; **4.** индустријска производња животних намирница; **5.** промет свежег меса и пружање услуга исхране у угоститељском објекту.

За остале делатности, надлежни органи утврђују да пословни простор испуњава прописане услове за обављање одређене делатности, у поступку редовног инспекцијског надзора.

Суштина примене одредбе члана 11. став 1. и 3. Закона, јесте да се **делатности морају обављати у простору који испуњава прописане услове** (у односу на врсту објекта, локацију истог, осветљење, проветравање, електричне и друге инсталације, опрему и оруђа за рад и др.). Предузетнику је олакшан почетак рада тиме што није обавезан да претходно прибавља решења надлежних инспекцијских ор-

гана о испуњености услова. **Међутим, он се не ослобађа обавезе да те делатности обавља под прописаним условима, већ је његова одговорност појачана и претпоставља обавезу да се претходно код регистрационог органа и надлежних инспекцијских служби информише о прописаним условима и да те услове испуни**, након чега ће се појавити код регистрационог органа и пријавити оснивање радње.

Као доказ о испуњености услова из члана 11. ст. 1. и 3. Закона, **регистрациони орган ће од оснивача радње затражити писмену изјаву, којом оснивач потврђује:**

- **да је упознат са прописаним условима** за обављање тражене делатности (у погледу простора, опреме и сл.),

- **да је све прописане услове испунио** у простору који је навео као седиште радње (или издвојени простор), те да такву изјаву својеручно потпише под пуном одговорношћу за тако преузете обавезе.

О испуњености услова за обављање одређене делатности решење (закључак) доносе инспекцијски органи надлежни за поједине области: санитарна, здравствена, тржишна, пољопривредна, ветеринарска, туристичка, еколошка, инспекција заштите на раду и друге. Која ће инспекција поступати зависи од врсте делатности радње, о чему ће се оснивач обавестити приликом подношења пријаве за упис радње у регистар.

За обављање делатности предузетник може користити и простор изван пословног седишта, на територији исте или друге општине, с тим што се и за тај простор мора извршити упис у регистар надлежне општине, према седишту простора.

Ако се делатност обавља у стану, оснивач је обавезан да надлежном инспекцијском органу омогући преглед простора у коме се делатност обавља.

Најновијим изменама и допунама члана 15. Закона, **брисане су одредбе којима је било предвиђено да пријава садржи и основ коришћења простора у коме ће се делатност обављати, као и шта може да послужи као доказ о основу коришћења простора у коме ће се делатност обављати.** Тиме је знатно поједностављен и убрзан поступак регистравања радње. **Сада регистрациони орган, као седиште радње - простор у коме ће се обављати делатност, уписује простор који оснивач назначи у пријави, без упуштања у правни основ коришћења.**

Зависно од делатности која ће се у радњи обављати, простор мора испуњавати услове прописане посебним прописима за односну делатност. Тако, на пример просторије у којима се пружају хигијенске услуге (фризерске, маникирске и педикирске, козметичке, салони за масаже и соларијуми и др.), морају испуњавати услове прописане Правилником о ближим санитарно-хигијенским условима за објекте за одржавање личне хигијене („Сл. гласник РС“, бр. 17/2000), и то: **1.** да су грађене од чврстог материјала који омогућава одржавање микроклиматских услова потребних за очување здравствене исправности предмета опште употребе и да су грађевинско-технички и просторно погодне за пружање одређених услуга; **2.** да су функционално повезане и подељене на посебна одељења, уколико се у објекту пружају различите хигијенске услуге или исте

хигијенске услуге особама различитог пола; **3.** да су заштићене од глодара и инсеката, као и сваког другог утицаја околине који би могао штетно деловати на хигијенско стање у просторијама; **4.** да је у њима обезбеђена хигијенски исправна топла и хладна, текућа вода; **5.** да су снабдеване уређајима за отклањање отпадних вода и других отпадних материја на хигијенски начин.

Зависно од врсте хигијенске услуге, да ли се у простору врши само једна или више различитих хигијенских услуга, или се врше хигијенске услуге особама различитог пола, утврђени су посебни и прецизни услови у погледу броја, величине, висине радних просторија, санитарних и других просторија, простор за рад по столици или лежају за рад или кревету за сунчање, простор за чекање и слично.

Здравствене делатности могу се обављати у одређеној области здравствене заштите, односно специјалистичкој грани организоване у складу са законом, под условом да су обезбеђене **одговарајуће просторије, кадрови, опрема и лекови.**

Правилником о условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима обављања здравствене делатности („Сл. гласник РС“, бр. 2/2000), утврђено је да се здравствена делатност може обављати у објектима у којима су обезбеђени следећи општи услови: **1.** да су грађени од материјала који не сме штетно да утиче на здравље људи и који обезбеђује звучну, термо и хидро изолацију; **2.** да су прикључени на електричну и телефонску мрежу; **3.** да су обезбеђени водовод, канализација и грејање; **4.** да имају посебне просторије за оставу чистог и прљавог рубља; **5.** да висина просторија буде најмање 2,80 m²; **6.** да у радним просторијама, болесничким собама и санитарним чворовима постоји текућа хладна и топла вода; **7.** да имају санитарни чвор са предпростором уз чекаоницу, а у болници на 10 постеља санитарни чвор и туш са кадом; **8.** да имају природну и вештачку осветљеност, и то: у ординацији и лабораторији 250-500 лукса, у чекаоници 100 лукса и у ходницима 50 лукса; **9.** да у свим просторијама, у зависности од намене, буде обезбеђена температура од 18-25 °C; **10.** да су подови и зидови изграђени од материјала који се може лако одржавати и дезинфиковати; **11.** да свака грађевинско-техничка и функционална целина има санитарни чвор за мушкарце и жене (одвојено за болеснике и особље) и посебне просторије за оставу опреме и средстава за одржавање опште хигијене и за гардеробу особља; **12.** да просторије у којима се обавља здравствена делатност (диспанзер, здравствени кабинет за физикалну медицину и рехабилитацију, здравствени кабинет за радиологију, здравствени кабинет за хипер, односно хипобаричну медицину, здравствена станица, лабораторија за вирусолошку и микробиолошку дијагностику и поликлиника), имају посебан, односно одвојен улаз од улаза у стамбене и пословне просторије; **13.** да просторије за операциону салу, порођајну салу, хемодијализу и интензивну негу имају обезбеђену климатизацију.

За поједине просторије, зависно од намене, прецизно је утврђена површина, нпр. ординација - 14 m², лабораторија 40 m² итд. У зависности од врсте здравствене делатности, морају се обезбедити и посебне просторије, и то: **1.** у рендген кабинету - просторија за развијање филмова и за припрему болесника; **2.**

у операционој сали, односно порођајној сали - просторија за припрему и стерилизацију; **3.** у галенској лабораторији, односно лабораторији за припрему инфузионих раствора - просторија за пријем и складиштење лековитих супстанци и амбалаже, просторија за прање лабораторијског посуђа и амбалаже, просторија за израду и паковање производа, просторија за контролу квалитета, просторија за смештај и чување готових производа.

Посебним прописима утврђени су услови за обављање делатности и у другим областима, као што су: **1.** Закон о издавању публикација („Сл. гласник РС“, бр.37/91, 53/93, 67/93 и 48/94); **2.** Уредба о условима за рад геодетске организације („Сл. гласник РС“, бр. 39/2002); **3.** Правилник о начину и условима за стицање овлашћења за пројектовање и извођење геодетских радова у инжењерско-техничким областима („Сл. гласник РС“, бр. 59/2002); **4.** Правилник о ближим условима опремања пословних просторија, као и о условима за лица која обављају послове туристичког посредовања („Сл. гласник РС“, бр. 57/94); **5.** Правилник о ближим условима у погледу пословног простора и других средстава за оснивање и рад омладинске задруге („Сл. гласник РС“, бр. 5/96); **6.** Правилник о ближим условима за обављање психолошке делатности предузетника („Сл. гласник РС“, бр. 30/98); **7.** Правилник о хигијенско-техничким и санитарним условима откупних станица и откупних места за куповину пољопривредних производа („Сл. гласник РС“, бр. 26/86); **8.** Правилник о минималним техничким условима за обављање промета робе и вршења услуга у промету робе („Сл. гласник РС“, бр. 47/96, 22/97 и 6/99); **9.** Правилник о разврставању, минималним условима и категоризацији угоститељских објеката („Сл. гласник РС“, бр. 66/94 и 3/95); **10.** Правилник о техничким и другим условима постројења за примарну прераду дрвета коју врше грађани као занатску услужну делатност и о књизи услужног резања („Сл. гласник РС“, бр. 38/69); **11.** Правилник о условима које морају испуњавати предузећа и друга правна и физичка лица која производе лекове који се употребљавају у медицини и стоматологији („Сл. лист СРЈ“, бр. 16/94); **12.** Правилник о условима које морају испуњавати предузећа и друга правна и физичка лица која врше промет лекова, помоћних лековитих средстава и медицинских средстава („Сл. лист СРЈ“, бр. 16/94, 22/94, 49/95, 9/97 и 2/2000); **13.** Правилник о здравственом прегледу усева и објеката за производњу семена, расада и садног материјала и здравственом прегледу семена, расада и садног материјала („Сл. лист СРЈ“, бр. 66/99 и 13/2002); **14.** Правилник о условима за јавно приказивање филмова („Сл. гласник РС“, бр. 60/89), **15.** Правилник о просторним и техничким условима и садржини дозволе за рад агенција за запошљавање („Сл. гласник РС“, бр. 7/2004).

Послови који се могу обављати код наручиоца или од места до места - Правилником о одређивању делатности за чије обављање није потребан посебан простор („Сл. гласник РС“, бр. 9/96), утврђене су две групе делатности, и то:

1) Делатности за чије обављање није потребан посебан простор, које се могу обављати код наручиоца посла или од места до места (постављање, оправка, монтажа и сл.): 1. лимарска, грађевинско-браварска и заваривачка; 2. инсталатерска за централно грејање и уређаје за аклиматизацију, водовод, гасна постројења и канализацију; 3. оправка и одржавање производа прецизне механике; 4. оштрачка за све врсте сечива и поткивачка; 5. услуге металопрерађивачког занатства у домаћинствима; 6. електроинсталатерска, оправка и одржавање електричних апарата за домаћинство и радио-телевизијских и телефонских апарата и уређаја, као и електричних машина, апарата и уређаја; 7. котларско-казанцијска и бачварско-качарска; 8. вађење камена, песка и шљунка и млевење камена и минерала; 9. зидарска, фасадерска, гипсарска, штуко-мермерска, као и молерска и фарбарска и стаклорезачке услуге; 10. тесарске, кровопокривачке и ролетнарске услуге; 11. паркетарска и полагање подова и различитих материјала; 12. постављање пећи и керамичких плочица, изолатерска за топлотне уређаје и димничарска; 13. асфалтерска и калдрмцијска; 14. бунарцијска; 15. чишћење обуће; 16. чишћење прозора, излога, фасада и сл., аранжирање излога и других просторија; 17. фотографска од места до места; 18. услуге носача; 19. штимовање музичких инструмената; 20. тапетарска и декоратерска делатност у домаћинствима и услуге прања и чишћења тепиха; 21. оправка кишобрана и сунцобрана; 22. сви послови домаће радности; калемарска; 23. подучавање стручним знањима, вештинама и спортским активностима, обучавање за рад на рачунарима, подучавање страних језика и давање часова из појединих предмета.

2) Посебан простор није потребан ни за обављање делатности које га по својој природи не захтевају, као што су: 1. комерцијални послови, послови књиговодствених услуга и услуга обраде података; 2. послови пројектовања и израде техничке документације и израде економске, организационе и технолошке документације.

Кадрови - Делатност може обављати оснивач радње - предузетник сам, са члановима породичног домаћинства, односно са одговарајућим бројем запослених радника, чији се број и стручна спрема потребна за обављање одређене делатности утврђују посебним прописима за те делатности.

У укупан број радника не урачунавају се запослени чланови породичног домаћинства оснивача радње, који могу радити у радњи и без заснивања радног односа. Члановима породичног домаћинства сматрају се брачни друг, деца и родитељи.

Радници запослени у радњи и чланови породичног домаћинства, који раде у радњи, морају испуњавати услове у погледу опште здравствене способности и да им правоснажном судском одлуком или прекршајним решењем није забрањено обављање делатности, а запослени у радњи који обављају делатност или послове производње и промета животних намирница, угоститељску делатност, пружање услуга смештаја и исхране туристима у домаћинству, производње и промета сред-

става за негу и улепшавање лица и тела, пружање услуга хигијенске неге, обављања послова у области здравствене делатности и пружања услуга у области социјалне и дечије заштите, **морају испуњавати и услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести.**

Поред општих услова, зависно од врсте делатности, наведеним прописима за одређене области, уређени су посебни услови у погледу врсте и степена стручне спреме, број и одговарајућа квалификациона структура одређених кадрова, као услов за обављање односне делатности.

Здравствене делатности, на пример, у одређеним областима здравствене заштите, односно специјалистичкој грани, могу се обављати ако су обезбеђени одговарајући кадрови, и то:

- **у здравственој станици** - један доктор медицине, један доктор стоматологије и два здравствена радника са вишом, односно средњом стручном спремом;

- **у здравственом саветовалишту** - један доктор медицине, односно доктор стоматологије;

- **у лекарској, односно стоматолошкој ординацији** - један доктор медицине, односно доктор стоматологије или један доктор медицине, односно доктор стоматологије са положеним специјалистичким испитом, а у ординацији из хируршких грана медицине, односно стоматологије и један здравствени радник са вишом, односно средњом стручном спремом;

- **у диспанзеру** - два доктора медицине специјалисте за одговарајуће гране медицине и два здравствена радника са вишом, односно средњом стручном спремом;

- **у поликлиници** - три доктора медицине, односно доктора стоматологије различитих специјалности и два здравствена радника са вишом, односно средњом стручном спремом;

- **у здравственом кабинету за хипер, односно хипобаричну медицину** - један доктор медицине ужи специјалиста из баромедицине или један доктор медицине специјалиста за интерне, односно хируршке гране медицине и два здравствена радника са вишом, односно средњом стручном спремом;

- **у здравственом кабинету за физикалну медицину и рехабилитацију, за офталмологију, за оториноларингологију, за ултра звук, за радиологију, за ендоскопију, и др.** - један доктор медицине специјалиста за одређене гране медицине и један здравствени радник са вишом, односно средњом стручном спремом;

- **у патронажној служби** - једна медицинска сестра са вишом или средњом стручном спремом;

- **у служби кућног лечења и здравствене неге** - један доктор медицине и један здравствени радник са вишом или средњом стручном спремом;

- **у амбуланти медицинске сестре - техничара за медицинску негу** - једна медицинска сестра - медицински техничар са вишом или средњом стручном спремом;

- у апотеци - један дипломирани фармацеут;
- у лабораторији за медицинску биохемију, односно клиничку биохемију - један дипломирани фармацеут - медицински биохемичар или специјалиста из одговарајуће гране медицине, односно фармације и један здравствени радник са вишом, односно средњом стручном спремом;
- у лабораторији за микробиологију и патолошку анатомију - један доктор медицине специјалиста из одговарајуће гране медицине и један здравствени радник са вишом, односно средњом стручном спремом;
- у лабораторији за зубну технику - један техничар са вишом или средњом стручном спремом.

У објектима за одржавање личне хигијене лица која пружају хигијенске услуге су лица која непосредно пружају ове услуге, као и лица која у току рада долазе у додир са корисником услуге, козметичким препаратима и средствима за негу и улепшавање лица и тела. На овим пословима могу радити само лица која поседују санитарну књижицу са стручним мишљењем да испуњавају посебне здравствене услове за рад.

У агенцији за запошљавање запослени морају имати положен испит за рад у запошљавању, што се доказује уверењем о положеном испиту за рад у запошљавању, које издаје министарство надлежно за послове рада и запошљавања.

Опрема - Зависно од врсте делатности која ће се обављати у радњи, морају бити испуњени и одређени услови у погледу опреме која ће се користити у обављању делатности, утврђени прописима којима су одређени посебни услови за обављање појединих делатности.

Обављање здравствене делатности може почети ако је обезбеђена одговарајућа опрема утврђена у **Листи опреме за обављање здравствене делатности.**

За одржавање личне хигијене потребна опрема састоји се од: електро инсталација и електричне опреме (апарата, прибора и уређаја који обезбеђују заштиту корисника услуге и лица које те услуге пружа, од електричног удара). У просторијама се обезбеђују природна и вештачка вентилација (вентилатори и други уређаји одговарајуће врсте и капацитета).

Хигијенске услуге се не могу пружати у просторијама које се користе за становање или за неку другу делатност, односно које су непосредно повезане са тим просторијама.

Агенција за запошљавање неће добити дозволу за рад ако у радним просторијама нема неопходну канцеларијску опрему за рад запослених и пријем странака (директан телефон, телефакс, најмање један компјутер са интернет везом, ормаре за чување документације, челичну касу).

И за друге делатности (промет робе, угоститељска делатност и сл.), прописима су утврђени посебни услови у погледу опреме која је потребна за обављање делатности.

Лекови - За обављање здравствене делатности неопходно је да су **обезбеђени и одговарајући лекови са Листе лекова Републичког завода за здравствено осигурање** и друга средства за превенцију, дијагностику, терапију и рехабилитацију. Утврђено је да у апотеци морају бити заступљени лекови у асортиману и количини која је довољна за петодневни рад, а у осталим облицима пружања здравствене заштите - лекови и друга средства за указивање хитне медицинске помоћи и антишок терапију.

Оснивање радње

Физичко лице које намерава да оснује радњу, подноси пријаву општинској јединици локалне самоуправе надлежној за послове привреде у општини где ће имати пословно седиште радње, ради уписа радње у регистар. Пријава садржи следеће податке: 1. лично име, број личне карте и матични број подносиоца пријаве, а физичко страном лице подноси доказ којим се утврђује његов идентитет; 2. пребивалиште и адресу становања; 3. занимање; 4. изјаву подносиоца пријаве да одлуком органа старатељства није стављен под старатељство; да му у смислу члана 8. Закона о приватним предузетницима није забрањено обављање одређене делатности и да ли ће делатност обављати из радног односа; 5. назначење делатности радње и фирму радње; 6. назначење адресе простора у коме ће се делатност обављати, односно адресе пословног седишта; 7. датум почетка рада радње, односно обављања делатности.

Ако оснивач радње у моменту подношња пријаве не испуњава услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести, дужан је да да изјаву да ће запослити радника који испуњава те услове.

Оснивач је дужан да уз пријаву поднесе и доказе: **1.** да је стекао пословну способност пре пунолетства, ако није пунолетан (уверење центра за социјални рад општине у којој оснивач има пребивалиште, односно боравиште); **2.** о испуњавању услова у погледу опште здравствене способности, а за одређене делатности, и здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести; **3.** да му судском одлуком, односно прекршajним решењем није забрањено обављање делатности; **4.** да има прописану опрему и кадрове за обављање делатности; **5.** да простор у коме ће обављати делатност испуњава прописане услове.

Оснивачи ортачке радње, такође, подносе пријаву, с тим што **сви оснивачи (ортаци) потписују пријаву и уз пријаву подносе уговор о оснивању ортачке радње**. Пријава мора да садржи личне податке за све осниваче ортачке радње, као и доказе о испуњености услова за обављање делатности.

Доказе о испуњености услова, оснивач може дати на увид оригиналне јавне исправе или да приложи оверене копије тих исправа.

Радња се оснива на неодређено или одређено време.

Ако се делатност не мора обављати у пословном простору, регистрациони орган је дужан да у року од три дана изврши упис радње у регистар и да оснивачу радње изда решење о упису, односно ако ће се делатност обављати у пословном простору, а оснивач радње има обезбеђен простор - у року од седам дана од дана пријема пријаве и доказа о испуњености услова. Ако општински орган не изда решење о упису радње у регистар у прописаном року, **оснивач радње има право да започне са радом даном који је означио у пријави.**

Уколико простор за обављање делатности не испуњава прописане услове или пријава не садржи све податке, односно ако нису приложени прописани докази, регистрациони орган ће **одложити упис у регистар и од подносиоца пријаве затражити да недостатке отклони.** Нови рок за упис радње у регистар тече од дана када подносилац пријаве обавести општински орган о отклањању недостатака, **а ако се недостаци не могу отклонити, општински орган ће решењем одбити упис пријаве у регистар.**

Ако оснивач радње, у моменту подношења пријаве, **није обезбедио простор у коме ће обављати делатност**, а испунио је све друге услове, регистрациони орган ће **извршити привремени упис у регистар**, који може да траје најдуже годину дана. Када оснивач поднесе доказе о обезбеђеном простору, брише се привремени упис и издаје решење о упису радње у регистар. **Ако оснивач радње не испуњава услове у погледу здравствене способности**, која је за одређене делатности утврђена прописима о заштити становништва од заразних болести, **радња може започети с радом када запосли радника који испуњава услове.**

Обављање делатности - У радњи се могу обављати само делатности и послови који су одређени у решењу о упису у регистар.

Оснивач радње, односно оснивачи ортачке радње, дужни су да: **1.** одобрену делатност обављају квалитетно, у складу са прописима и пословним обичајима за ту делатност, односно одговарајућом професионалном етиком; **2.** купцу, односно кориснику услуге, на његов захтев, издају рачун о продатој роби, односно извршеној услузи; **3.** гарантују квалитет производа, односно услуге, отклоне недостатке или накнаде причињену штету купцу производа, односно кориснику услуга, у складу са важећим прописима и стандардима; **4.** истакну распоред радног времена који је усаглашен са прописаним, и придржавају се истакнутог распореда; **5.** пријаве сваку промену пословног седишта; **6.** воде уредну евиденцију о обављању делатности, у складу са законом и другим прописима; **7.** спроводе прописане мере заштите на раду и заштите животне средине које се односе на обављање одговарајуће делатности; **8.** у вршењу јавног превоза путничким аутомобилом укључе таксиметар и цену превоза наплате на основу износа утврђеног радом таксиметра.

Ако се делатност обавља у стану, оснивач је дужан да надлежним инспекцијским органима омогући преглед просторија, односно простора у коме обавља делатност.

Оснивач радње који радњу привремено затвара, дужан је да о томе обавести регистрациони орган најкасније даном престанка рада, а о настављању са радом најкасније у року од три дана од дана настављања са радом.

Оснивач радње може привремено да престане непосредно да води радњу и да делатност радње настави преко запосленог или члана породичног домаћинства, као пословође, коме даје писмено овлашћење. **Овлашћење пословође уписује се у регистар. Пословођа мора испуњавати све прописане услове за обављање одређене делатности и** одговоран је за пословање радње.

Фирма - Фирма је име под којим се води радња, односно обавља делатност. Фирма садржи лично име оснивача радње, предмет пословања и пословно седиште. Фирма може да садржи цртеже, слике, ознаку којом се ближе одређује радња, односно делатност. Оснивач радње дужан је да фирму истакне на видном месту пословне просторије, односно простора у коме се обавља делатност.

Фирма ортачке радње, **поред осталог, садржи и** означавање да је заједничка, имена свих оснивача или једног или више њих и ознаку „и остали“.

Ако оснивач радње делатност обавља изван пословног седишта (**простору изван седишта, покретном објекту, у возилу и сл.**), дужан је да фирму истакне и на месту, односно објекту где такву делатност обавља. Фирма се може употрeбљавати само онако како је уписана у регистар.

Седиште радње - Оснивач радње за обављање делатности користи простор који испуњава прописане услове, који је уписан у регистар. Оснивач радње може да користи и простор изван пословног седишта, који испуњава прописане услове и који се, такође, уписује у регистар. Ако се овај простор налази на територији друге општине, регистрациони орган на чијој територији се налази простор, у року од седам дана од дана подношења захтева и доказа о испуњености прописаних услова, доноси решење о коришћењу простора и истовремено га доставља регистрационом органу на чијој територији је пословно седиште, ради уписа у регистар.

Оснивач радње може променити пословно седиште на територији исте или друге општине. За промену пословног седишта на територији исте општине, оснивач радње подноси пријаву надлежном регистрационом органу ради уписа у регистар.

За промену пословног седишта на територији друге општине, пријава се подноси регистрационом органу на чијој територији ће радња имати пословно седиште. Уз пријаву и доказе о испуњености прописаних услова оснивач је дужан да поднесе и решење о упису радње у регистар. Регистрациони орган је дужан да у року од седам дана од дана подношења пријаве донесе решење о промени пословног седишта и упису радње у регистар, а регистрациони орган на чијој територији је радња имала пословно седиште, по добијању решења о промени

пословног седишта и упису радње у регистар, извршиће брисање радње из регистра.

Престанак радње - Радња престаје са радом одјавом - вољом оснивача. Оснивач радње, односно оснивачи ортачке радње, у том случају, одјаву радње врше **најкасније даном подношења пријаве о престанку рада**, писменим путем или давањем изјаве на записник код регистрационог органа.

У одјави се мора назначити датум престанка рада, који се не може утврђивати ретроактивно.

Радња престаје са радом по сили закона у следећим случајевима: **1.** ако је правоснажном одлуком утврђена ништавост уписа радње у регистар; **2.** смрћу или трајним губитком пословне способности оснивача радње; **3.** ако оснивач радње буде осуђен правоснажном пресудом на казну затвора дужу од шест месеци; **4.** ако не отпочне са радом у року од једне године од дана уписа у регистар, односно ако дуже од годину дана не обавља делатност, осим у случајевима утврђеним овим законом; **5.** ако делатност обавља у време привременог престанка рада; **6.** ако је кажњаван за обављање нерегистроване делатности, више од три пута; **7.** ако престану да постоје природни и други услови за обављање делатности, односно услови које мора да испуњава оснивач радње, односно пословни простор; **8.** истеком времена на које је радња основана; **9.** забраном обављања делатности; **10.** ако је жиро-рачун радње блокиран дуже од шест месеци; **11.** у другим случајевима прописаним законом.

У наведеним случајевима **престаће са радом и ортачка радња, осим ако најмање два оснивача испуњавају услове за обављање делатности.**

Престанком радње предузетник губи то својство даном брисања радње из регистра.

Брисање радње из регистра извршиће се и у случају ако је **одлуком суда части** при Привредној комори **изречена мера забране самосталног обављања делатности предузетнику, због теже повреде добрих пословних обичаја или кодекса професионалне етике.**

Међутим, **радња неће престати са радом по сили закона**, у случају смрти или губитка пословне способности оснивача радње, односно ако оснивач радње буде осуђен на казну затвора дужу од шест месеци, **ако чланови породичног домаћинства преузму радњу и наставе рад сами или преко пословође**, под условом да су испуњени и други услови прописани законом. У том случају, чланови породичног домаћинства су дужни да о томе обавесте регистрациони орган у року од **30 дана од дана наступања наведених околности. Ако више чланова породичног домаћинства жели да настави вођење радње, радња наставља са радом као ортачка радња.** У противном, ако чланови породичног домаћинства не наставе рад, у изложеном смислу, регистрациони орган ће донети решење о престанку радње у року од **45 дана од дана наступања једног од наведених случаја, односно од дана сазнања о наступању тих околности.**

Казнене одредбе

Законом су прописане новчане казне и казне затвора, ако оснивач радње учини прекршај, односно обавља самосталну делатност супротно одредбама овог закона, и то:

1) Новчаном казном од 2.000 до 5.000 динара или казном затвора до 30 дана казниће се оснивач радње за прекршај ако: **1.** оснује више од једне самосталне радње; **2.** у радњи користи рад лица са којима није засновао радни однос, а нису чланови породичног домаћинства; **3.** оснивач радње не испуњава услов у погледу здравствене способности, а непосредно обавља делатност радње за коју мора да испуњава услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести; **4.** радници запослени у радњи и чланови породичног домаћинства не испуњавају прописане услове у погледу опште здравствене способности, забране обављања делатности судском одлуком или прекршајним решењем, као и услове у погледу здравствене способности утврђене прописима о заштити становништва од заразних болести; **5.** почне са радом пре подношења доказа о испуњавању прописаних услова; **6.** обавља делатност која није утврђена решењем о упису у регистар; **7.** обавља делатност у простору који не испуњава прописане услове, или користи простор ван пословног седишта радње који не испуњава прописане услове.

Поред новчане казне и казне затвора, за наведене прекршаје **одузеће се и имовинска корист остварена извршењем прекршаја, а за прекршај из тач. 1., 5. и 6. може се изрећи и заштитна мера одузимања предмета и производа којима је прекршај извршен.** Поред тога, за наведене прекршаје **може се изрећи и мера забране обављања делатности у трајању од шест месеци до годину дана, а може се на лицу места наплатити казна у износу од 1.000 динара.**

2) Новчаном казном у износу од 1.000 до 5.000 динара казниће се за прекршај оснивач рање ако: **1.** обавља делатност преко пословође, коме није дао писмено пуномоћје, односно ако овлашћење пословође да представља и заступа радњу није уписано у општински регистар; **2.** не истакне фирму, односно фирма не садржи прописане податке, односно у свом пословању не употребљава фирму онако како је уписана у регистар.

За наведене прекршаје **оснивачу радње ће се одузети и имовинска корист остварена извршењем прекршаја, а може му се изрећи мера забране обављања делатности у трајању од шест месеци до годину дана, односно може му се на лицу места наплатити казна у износу од 800 динара.**

3) Новчаном казном од 800 до 5.000 динара казниће се за прекршај оснивач радње ако: **1.** обавља делатност супротно одредбама члана 23. Закона; **2.** не обавести регистрациони орган о привременом престанку са радом, односно отпочињању са радом.

И за ове прекршаје се оснивачу радње може изрећи мера забране обављања делатности од шест месеци до годину дана, односно може се на лицу места наплатити казна у износу од 800 динара.

4) Новчаном казном од 1.000 до 5.000 динара или казном затвора до 30 дана, казниће се за прекршај лице ако: 1. обавља делатност, а није основало радњу; 2. обавља делатност забрањену овим законом.

За наведене прекршаје одузеће се имовинска корист остварена извршењем прекршаја и може се изрећи мера одузимања предмета и производа којима је прекршај извршен. Поред тога, за ове прекршаје може се на лицу места наплатити казна у износу од 800 динара.

Предузетник је, према одредбама овог закона, дужан да усклади своје пословање са овим законом најкасније до 28. јуна 2003. године. Ако предузетник у овом року не усклади своје пословање, радња се брише из регистра.

L.L.B. Paraskeva Mihajlović,
Belgrade

The Entrepreneurs' Autonomous Business

Summary

The Private Entrepreneurs Act regulates the carrying on their autonomous business. Within the meaning of this Act, the entrepreneur is a natural person, who permanently carries on the business in order to gain the profit. He can carry on the business autonomously, provided by the provisions of businesses classification, as well as the artistic and old crafts. He/she can carry on the business within the shop, which he/she opens, or within some other mode of carrying on business, such as workhouse, office, bureau, service, agency, studio, boarding-house, pharmacy, etc. The entrepreneur may carry its business, if he/she fulfils the prescribed condition: 1) general health capability, including the special health capability for certain businesses, 2) contractual capacity, 3) absence of prohibition for carrying on certain activities, 4) business premises, equipment and experts, provided by law for a certain business.

Key Words: *Entrepreneur; Business; Profit.*